

Wies Bloemen maakte dans toegankelijk voor jongeren: ‘Ik heb feeling met het puberbrein’

Alexander Hiskemuller 4 februari 2024

Artistiek leider Wies Bloemen: ‘Voor mij is dans een voertuig voor gevoel’. Beeld Martijn Gijsbertsen

Interview Wies Bloemen

De godmother van de jeugddans Wies Bloemen vertrekt als artistiek leider van Danstheater Aya. ‘Ik zeg altijd tegen mijn dansers: als die pubers in het publiek beginnen te keten, moet je juist meer van ze gaan houden.’

Ze wordt de Carry Slee van de dans genoemd omdat ze bekend is geworden met danstheater over groei pijnen van pubers. Hoe maak je vrienden? (Matties, 2022). Of: wat gebeurt er als je je

ziel openstelt (Ziel, 2009). Met haar 61ste productie *Hoop* (12+) stopt Wies Bloemen (67) als artistiek leider van Aya.

Het danstheatergezelschap werd in 1990 door haar opgericht, en sinds 1996 is ze voorstellingen specifiek voor jongeren gaan maken. Nu gaat ze met pensioen. “Na 34 jaar is het genoeg geweest. Ik heb nooit de tijd gehad om rustig te gaan zitten: hoe gaat het eigenlijk met mij?”

Als een bouwvakker tekeergaan

De godmother van de jeugddans in Nederland, zoals ze inmiddels met recht ook mag worden genoemd, heeft altijd op de barricade gestaan om dans voor jongeren gewicht te geven. ‘Als een bouwvakker’ is ze tekeergegaan op toneel, zoals ze wordt geciteerd in een speciale uitgave in de Nieuwe Toneelbibliotheek-reeks.

Dat stoere hangt als een aura om haar heen. En toch: ze straalt ook iets kwetsbaars uit. Dat Aya zonder Bloemen kan, lijdt geen twijfel, zegt ze niet zonder emotie in haar stem. Ryan Djojokarso (40), sinds 2021 de huischoreograaf van het danstheater, volgt haar op en hij is een doorzetter, weet ze. En hij wil verhalen maken ‘voorbij de westerse canon’. Dat bevalt haar.

Dat ze verleden jaar als eerste choreograaf de Staat van het Nederlandse Jeugdtheater ‘mocht’ uitspreken, verbaasde haar als zelfverklaard buitenbeentje. “Ik ben geen prototype danser. Dat ranke en sierlijke heb ik niet. Ik heb altijd aan de aarde vastgezet.” Weerbarstig betitelde ze haar betoog Lof der ongemakkelijkheid en nam de gelegenheid te baat om te pleiten voor meer geld voor jeugdpodiumkunsten: “Omdat als je de jeugd serieus neemt, je investeert in de toekomst”.

Feeling met het puberbrein

Achter de oprichting van Aya zat geen doelgroepsdenken, vertelt ze, en al helemaal geen marketingstrategie. De naam refereert aan een symbool van de Ashanti-stam uit Ghana, gebruikt voor koningskleden. Het staat voor uithoudingsvermogen, vindingrijkheid en verzet.

“Ik heb feeling met het puberbrein. Ik bevraag, ben recalcitrant en geloof niks. Jongeren hebben geen idee over wat theater in hun ogen zou moeten zijn. Ze hebben zoiets als: kom maar op. Daardoor kun je regelrecht naar hun hart.”

Toen ze zelf nog danste, aan het begin van haar carrière, was ze het hartsgrondig oneens met de choreografen met wie ze werkte. “Ik voelde de potentie in de improvisaties die we deden, maar alles moest worden ingekaderd in een uitgetelde choreografie. Platgeslagen, voor mijn gevoel. Ik moet zelf gaan maken, besepte ik. Het was de tijd van abstracte conceptuele dans – ik vond dat een potje saai! Waar is de lichamelijke, de lekkerigheid, dacht ik dan.”

Inzoomen op patronen

In 1996 brak Bloemen door met *Bronsttijd*, een voorstelling over seksualiteit. “Jongeren en seks, daar werd in die tijd nauwelijks nog over gesproken. *Bronsttijd* ging er expliciet wél over:

aantrekkingskracht, sensualiteit, het verlangen dat daaronder zit. Jongeren zijn toch allemaal op zoek naar hoe dat in hemelsnaam moet? Als je dan inspiratie krijgt, deurtjes van verschillende kanten worden geopend, kan dat tien jaar worsteling schelen.”

Verwondering, nieuwsgierigheid en maatschappelijk engagement liggen aan de basis van haar werk. “De mens opereert meer vanuit het hoofd dan het hart. Slechts 5 procent van ons handelen is bewust ‘gestuurd’, wijst onderzoek uit, dat is toch niets! Ik zoom in op patronen die harder aan ons trekken dan wat we met ons intellect denken te kunnen aandrijven.”

Bloemen zegt het meerdere malen tijdens het gesprek: ze maakt toegankelijke voorstellingen. “Ik heb niet de pretentie dat ik jongeren de wereld kan uitleggen, ook niet dat ik het beter weet. Ik heb wel de pretentie dat ik gevoelens bloot kan leggen. Nederlands meest gelauwerde choreograaf Hans van Manen zegt: dans is dans en verder niets. Voor mij is dat niet zo; voor mij is dans een voertuig voor gevoel.”

Hoe dans je hoop?

Je kunt het de ‘Methode Wies Bloemen’ noemen. En inmiddels is er geen hedendaagse dansmaker meer te vinden die niet op deze manier werkt. Het repetitieproces begint met praten met haar dansers over het thema van de voorstelling: iets wat er op gevoelsniveau speelt in de samenleving, in de innerlijke wereld van haar dansers en zichzelf. “Daar komt van alles uit waarmee we improviseren. Bij Hoop wist ik dat het over hoop moest gaan, maar hoe dans je dat: hoop? Je kunt het op duizend manieren benaderen, vol contrasten en richtingen.”

De dansscènes die daaruit ontstaan worden gemonteerd in collagevorm, gelardeerd met tekst en muziek en uitgevoerd in verschillende dansstijlen. Modern, hiphop, streetdance, inlineskaten; Bloemen heeft al die dertig jaar een antenne gehad voor wat hip en happening is – en anders brachten haar dansers wel de nodige ervaring ‘van de straat’ mee.

Zaal vol baldadige jongeren

Ze werkte al inclusief lang voordat die term op de lippen van de kunstsector bestorven lag. “Aya danste in de beginjaren vooral in de grote steden, voor een toen al heel gemengd jongerenpubliek. Dan kun je niet met louter Nederlands uitziende dansers aankomen. Niet omdat het per se moest, maar omdat ik het altijd ontzettend leuk heb gevonden. Andere kleuren, andere verhalen. Er zit een grote rijkdom in verscheidenheid.”

Aya speelt in theaters, op middelbare scholen en op locatie, zowel landelijk als internationaal. Elk jaar bereikt de groep zo’n 20.000 jongeren. Bloemen: “Aya kreeg echt bestaansrecht toen de toenmalige staatssecretaris Rick van der Ploeg het vak ckv (culturele en kunstzinnige vorming, red.) introduceerde; toen kwam er behoefte aan dansvoorstellingen voor scholieren. Maar er was geen dansgroep die kon overleven voor een zaal baldadige jongeren. Aya overleefde dat allemaal wel.”

Bloemens werk is weleens gezien als te een-op-een, te plat. Het predicaat ‘Carry Slee van de dans’ was in eerste instantie bedoeld als kritiek. Bloemen herinnert zich een scène waar recensenten over vielen. “Veel te eendimensionaal en kinderachtig, oordeelden ze. Maar de

twalf- en dertienjarigen voor wie dat stuk bedoeld was, lagen dubbel van het lachen omdat ze zich erin herkenden. Kon ik daarna weer gerust een kwetsbare dansscène laten zien.”

“Ik zeg tegen mijn dansers: als ze gaan keten in de zaal, moet je juist meer van ze gaan houden. Als ze niet meegaan in de voorstelling, hebben ze het gevoel dat het niet over hen gaat. Dus wat je als danser moet uitdrukken is: het gaat wél over jou.”

Eigen stempel zetten

In deze ingewikkelde tijden benijdt ze jongeren niet. “Maar als we alleen zeggen dat alles slecht gaat, te groot en ingewikkeld is, wat moeten we dan nog? Hoop is daarom een hoopvolle afscheidsvoorstelling geworden. We moeten blijven zien wat er wel goed gaat en wat we wel goed kunnen.”

Ze wil zeker nog voorstellingen blijven maken, maar er is geen voorstelling van haar opgenomen in het nieuwe Kunstenplan. Daar heeft ze vrede mee: “Mijn opvolger moet zijn eigen stempel kunnen zetten.”

Voor de voorstellingen Hoop door Danstheater Aya kijk op aya.nl.